

МАЛЕНЬКІ КРОК ЧАЛАВЕКА— ВЯЛІЗНЫ КРОК ЧАЛАВЕЦТВА

ЯГО ПРАВАСХАДЗІЦЕЛЬСТВУ РЫЧАРДУ М. НІКСАНУ ПРЭЗІДЭНТУ ЗЛУЧАНЫХ ШТАТАУ АМЕРЫКІ

ВАШЫНГТОН, БЕЛЫ ДОМ

Прыміце, пан прэзідэнт, шчырыя віншаванні ў сувязі з паспяховым завяршэннем выдатнага палёту касмічнага карабля «Апалон-11», высаднай на Месяц і шчаслівым вяртаннем на Зямлю амерыканскіх касманаўтаў.

Просім перадаць мужным касмічным пілотам Нейлу Армстронгу, Эдвіну Олдрыву і Майклу Колінзу нашы віншаванні і найлепшыя пажаданні.

М. ПАДГОРНЫ,

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

САВЕЦКІЯ людзі, у тым ліку і мы, беларусы, з вялікай цікавасцю сачылі за першымі крокамі чалавека на Месяцы. У нашым друку былі змешчаны фотаздымкі герояў і паведамленні вучоных і журналістаў аб іх подзвігу. Нагадаем некаторыя радкі.

16 ліпеня ў 16 гадзін 32 минуты здрыганулася ахопленая полымем ракета вышынёй з саракапавярховы дом. Пажыраючы штосекундна каля 15 тон гаручага, рухавікі ракеты вывелі ў прастору космасу луннік, які складаецца з 15 мільёнаў дэталей. А раніцай 21 ліпеня першы зямлянін ступіў на паверхню Месяца. Савецкія людзі бачылі на тэлеэкранах, як Нейл Армстронг спускаўся па дэвяціступенчатай лесвіцы, прабаў нагой грунт Месяца. І вось нарэшце першы крок...

— Адзін маленькі крок чалавека — вялізны крок чалавецтва, — даносіцца з дынаміка голас адважнага касманаўта.

Яго рухі вельмі нэгадаюць рухі вадалаза на марскім дне. Спецыяльнай рыдлёўкай Армстронг бярэ ўзор глебы, упакоўвае ў цэлафанавы мяшчак і апускае ў кішэню, прышытую вышэй калена левай нагі. Ён знікае за рамкамі экрана, з'яўляецца зноў. Ён бяжыць!

Праз некалькі хвілін побач з Армстронгам з'яўляецца пілот Эдвін Олдрыв. На Месяц касманаўты прынеслі багаж — навуковыя прыборы, тэлекамеру і яшчэ медалі з партрэтамі герояў, якія адалі жыццё даследаванню Сусвету — Гагарына, Камарова, Грысама, Чафі, Уайта.

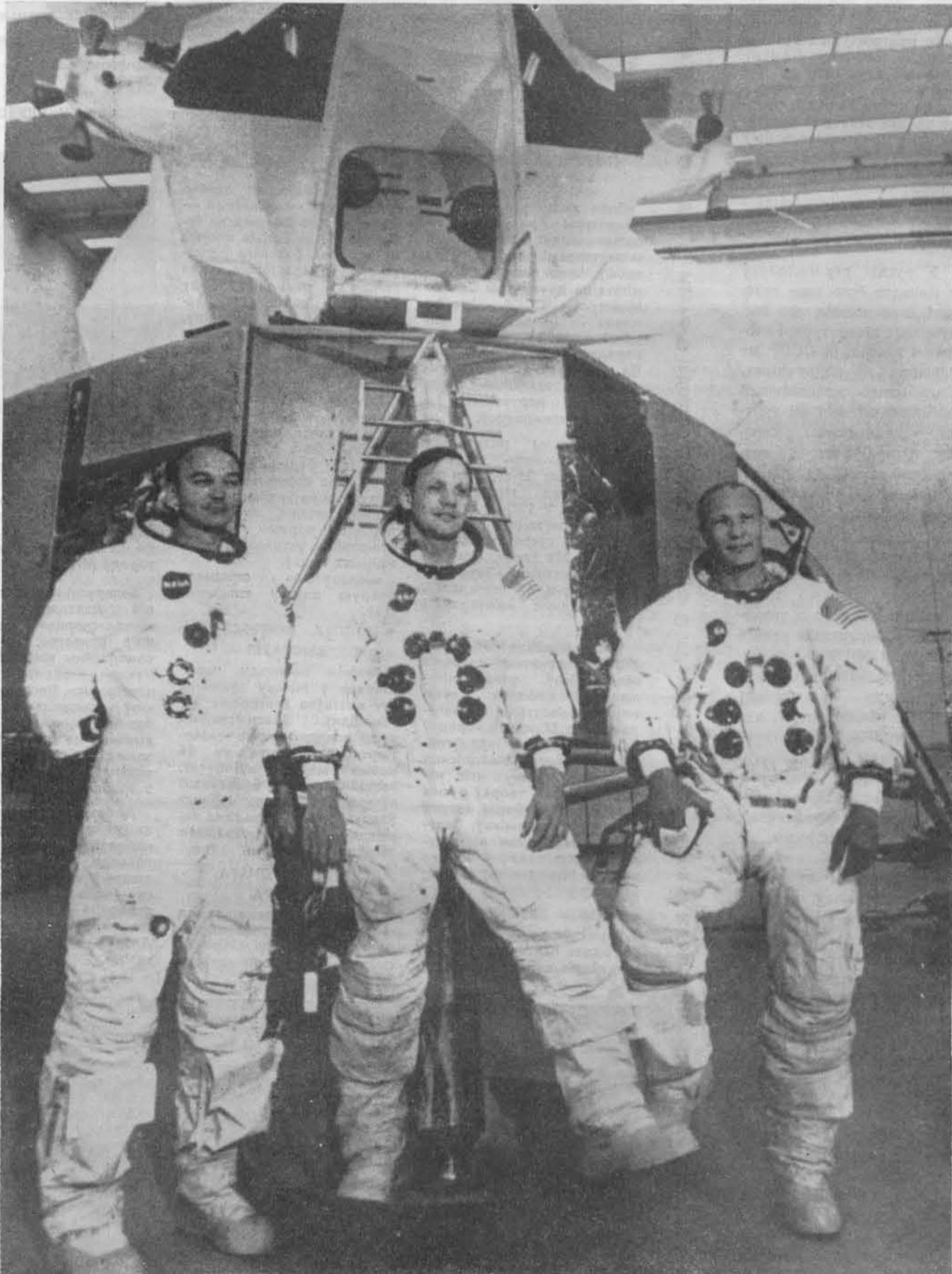
У 20 гадзін 54 минуты Армстронг і Олдрыв стартвалі з паверхні Месяца. Пасля стайкоўкі з камандным адсекам, у якім іх чакаў Майкл Колінз, месяцавая ступень была адкінута і «Апалон-11» узяў курс да Зямлі. Згодна з праграмай адсек экіпажа прывадніўся ў Ціхім акіяне вечарам 24 ліпеня.

Верталёты даставілі касманаўтаў на борт авіяноса «Хорнет», аднак ніхто з сустракаючых, у тым ліку прэзідэнт Ніксан, не змог паціснуць рукі мужным падарожнікам на Месяц. Касманаўты толькі жэстамі віталі сустракаючых — іх адразу накіравалі ў спецыяльны фургон, дзе яны павінны былі прайсці каранцін.

«Перагарнулася старонка гісторыі чалавецтва, — піша, ацэньваючы гэтую падзею, газета «Юманітэ». — У пачатку стагоддзя Канстанцін Цыялкоўскі адзначаў, што чалазек не можа ўсё сае жыццё заставацца ў калысцы. Першым чалавекам, які пакінуў сваю калыску, быў Юрый Гагарын. Армстронг і Олдрыв ступілі на іншую планету».

Адзначаючы поспех палёту «Апалона-11», сусветны друк зноў і зноў звяртаецца да нявырашаных праблем у ЗША. «Мы радуемся поспеху Амерыкі, — піша нігерыйская газета «Морнінг пост», — і ўсё-такі просім яе расчысціць гэта і накарміць бедных».

Прэзідэнт ЗША Р. Ніксан у адказ на віншавальную тэлеграму Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. Падгорнага з выпадку завяршэння палёту касмічнага карабля «Апалон-11» прыслаў тэлеграму, у якой выказаў удзячнасць ад імя народа ЗША, астранаўтаў Армстронга, Олдрыва і Колінза «за тую добрую думку, якімі, — гаворыцца ў тэлеграме, — Вы падзяліліся аб палёце «Апалона-11», высадцы людзей на Месяц і паспяховым вяртанні астранаўтаў на Зямлю».

Экіпаж «Апалона-11» [злева направа]—Майкл КОЛІНЗ, Нейл АРМСТРОНГ і Эдвін ОЛДРЫН.

СТАРОНКА З ДЗЭННІКА РОЗЫ СТЭЙСІ

У яе руках я пастаянна бачыў невялікую запісную кніжку ў чырвонай вокладцы і аловак. Яна ўважліва слухала экскурсавода ў музеі, начальніка цэха на гадзінніковым заводзе, старшыню калгаса. Удумліва ўспрыяла кожнае слова і нешта занатоўвала ў кніжку.

Роза Стэйсі прыехала ў Савецкі Саюз у групе Івана Гілеўскага, якая гасціла ў Мінску ў ліпені. Сярод турыстаў яна выдзялялася ўзростам. Роза нарадзілася ў Канадзе, ва ўкраінскай сям'і. Няблага ведае родную мову і разумее, калі да яе гаворыш па-руску ці па-беларуску, але сама адказвае на англійскай, відаць, саромецца памылак. У Сэнт-Кэтрын, дзе жыўе Роза Стэйсі, яна выкладае музыку і матэматыку ў школе.

Нават у аэрапорце, за гадзіну да пасадкі ў самалёт, які павінен быў везці групу «Вестніка» ў Кіеў, яна прысела ля століка, пачала, не спынаючыся, нешта пісаць у свой бланк. Я спытаўся ў Розы Стэйсі, ці не згодзіцца яна адказаць на некалькі маіх пытанняў.

— О, так! Я ахвотна адкажу на вашы пытанні, — сказала настаўніца.

Тады я задаў традыцыйнае: што застанецца ў яе памяці аб Мінску, аб Беларусі, аб савецкіх людзях?

— О' кэй! — адказала Роза. — Гэта якраз тыя пытанні, на якія я ўвесь час звяртала ўвагу. Таму, калі дазволіце, я вам проста прачытаю ўрывкі з майго дзённіка.

Роза перагарнула некалькі старонак сваёй запіснай кніжкі, знайшла патрэбнае месца і пачала чытаць: «Даве рэчы ўразілі і здзівілі мяне ў Беларусі. Першая — гэта вашы дзеці. Думаю, што я добра ведаю дзяцей у Канадзе і ўмовы, у якіх яны гадуюцца. Тут — нешта зусім іншае. Такіх клопатаў аб дзецях я не ведаю пакуль што ні ў адной краіне. Я слухала канцэрт школьнікаў у п'янерскім лагеры, ездзіла разам з п'янерамі па дзіцячай чыгунцы, назірала за гульнямі дзяцей. Усё гэта пакінула ў мяне самыя лепшыя ўражанні».

Я сама канадка, ганаруся сваёй краінай, люблю яе. Я лічу сябе патрыёткай Канады. Але, здаецца, патрыятызм савецкіх людзей мацнейшы. Гэта — другая рэч, якая ўразіла мяне. Гледзячы на Мінск, які яшчэ дваццаць пяць гадоў назад ляжаў грудай цэглы і каменняў, я здзіўлялася таму, як хутка яго адбудавалі. І я зразумела, чаму тут так хутка ўсё робіцца: у савецкіх людзей вельмі моцнае пачуццё дружбы. Мы ў Канадзе жывём па іншаму прынцыпу: клапаціцца пра сябе — гэтым самым ты дапаможаш краіне.

Мне здаецца, што ў Беларусі жывуць больш скромна, чым у Канадзе, людзі тут, я сказала б, дысцыплінаваныя, умеюць падпарадкоўваць свае асабістыя інтарэсы інтарэсам усяго грамадства. У Савецкім Саюзе

далі ўсім работу, а ў Канадзе — гэта балючая праблема. У нас няма людзей, якія жывуць нават бедна. У Савецкім Саюзе я не заўважыла жабракоў, якія ходзяць па міласці, бадзяг, якія не маюць прытулку і таму начуюць у канавах ля дарог, на лаўках у парку. На жаль, такую карціну можна часта бачыць у Канадзе».

У Мінску Роза мела шмат свабоднага часу і не марнавала яго. Ей хацелася як мага больш сустрэцца з нашымі людзьмі, гаварыць з імі, адчуваць іх духоўны ўзровень. Ніхто не перашкаджаў ёй у гэтым. Вось што запісала канадская настаўніца ў сваім дзённіку: «Учора вечарам сустракалася з мінскімі студэнтамі. Вельмі цікавыя людзі. Якая вялікая цяга ў іх да навукі. Гэта — іх патрэбнасць. Я сама скончыла ўніверсітэт, але, прызнаюся шчыра, адчувала увесь час перавагу маіх знаёмых. Нават, здавалася б, у такой знаёммай мне тэме, як Канада, савецкія студэнты аказаліся мацнейшымі за мяне. Яны ведаюць гісторыю майёй краіны, побыт народа, яго культуру лепш, чым я, ураджэнка Канады».

Калі я спытаў Розу, чаму яна выбрала для падарожжа Савецкі Саюз, дзяўчына адказала:

— Мае бацькі нарадзіліся тут. Яны мне многа расказвалі пра сваю радзіму, пра сваякоў, якія жывуць на Украіне і з якімі я мару сустрэцца. Асабліва многа гаварылі пра вясковасць жыцця. Мне вельмі хацелася ўбачыць калгас і зразумець, што гэта такое. Учора мы былі, нарэшце, у калгасе. Я атрымала столькі ўражанняў! Спадабаліся вашы вёскі і сялыне, якія нас сардэчна частавалі. У Канадзе я многа разоў чула няпраўду пра калгасы, пра савецкіх людзей. Я рада, што сваімі вачамі ўбачыла ўсё і пераканалася, што ў Савецкім Саюзе ўсё не так, як хацелася б некаторым яго недругам.

— Гэта наогул маё першае ў жыцці падарожжа. Дагэтуль я нідзе не была. Я рада, што паехала іменна ў вашу краіну. У Мінску нас прымалі вельмі, надта ўважлівым былі да кожнай нашай просьбы, шмат чаго нам паказвалі. Мне здаецца, што наша група — не выключэнне, думаю, што вы ўсё так прымаеце.

На пытанне: «Ваша самае вялікае жаданне?» — Роза Стэйсі адказала:

— Хацелася б, каб больш канадаў прыязджала ў Беларусь, на Украіну, у іншыя мясціны. Людзі самі павінны пераканацца ў тым, што ў Канадзе не заўсёды гавораць праўду аб Савецкай краіне. Сэрцам чую, што пасля гэтай паездкі мне яшчэ даражэйшым стане край маіх бацькоў».

В. МАЦКЕВІЧ.

На здымку: Роза Стэйсі разам з іншымі турыстамі з Канады на гадзінніковым заводзе.

ШЛЯХ У ПРАЦОЎНАЕ ЖЫЦЦЕ

У школах закончыліся выпускныя экзамены. Толькі ў нашай рэспубліцы атрымалі дыпламы за поўны курс сярэдняй школы-дзсяцігодкі каля ста тысяч юнакоў і дзяўчат. Кожны з іх, зразумела, задае сабе пытанне: «Кім быць, якую прафесію выбраць?» Але трэба сказаць, што ніводзін выпускнік не задумваецца над тым, ці зможа ён наогул знайсці работу. Вось ужо больш чым сорок гадоў, як у Савецкай краіне ліквідавана беспрацоўе. Таму часцей за ўсё для маладога чалавека становіцца клопатам не проста ўладкавацца на працу, а імкненне знайсці работу, як кажуць, па душы.

Дарэчы, пры сацыялістычным ладзе гэта клопат не толькі саміх выпускнікоў. Нядаўна наш карэспандэнт пабываў на прыёме ў намесніка старшыні Маладзечанскага гарадскога Савета Сямёна Кукеля.

У Маладзечна прыкладна 50 тысяч чалавек насельніцтва. Тут восьм сярэдніх школ, якія сёлета выпусцілі каля 400 дзсяцікласнікаў. У Сямёна Сямёнавіча шмат розных абавязкаў як у намесніка мэра горада. Ён таксама старшыня спецыяльнай камісіі па працаўладкаванню моладзі. Камісіі такія ў нас створаны пры ўсіх абласных, гарадскіх і раённых Саветах — мясцовых органах дзяржаўнай улады.

— У нашым горадзе, — гаворыць С. Кукель, — ёсць чатыры тэхнікумы і два прафесіянальна-тэхнічныя вучылішчы. У тэхнікумы, зразумела, трэба таксама вытрымаць конкурсныя экзамены. А васьм у прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах прыём практычна неабмежаваны.

Навучанне ў прафесіянальна-тэхнічных вучылішчах бясплатнае. Больш таго, навучэнцы атрымліваюць дзяржаўную стывпендыю. У час рабачай практыкі на прадпрыемствах і будоўлях за выкананую работу яны атрымліваюць зарплату.

Тэрмін навучання ў такіх вучылішчах два-тры гады. Але многія выпускнікі, атрымаўшы атэстат сталасці, натуральна, імкнуцца хутчэй стаць самастойнымі, хочучь пачаць працаваць адразу ж пасля сярэдняй школы. А якія магчымасці для гэтага яны маюць?

Пытанне гэта мы абмеркавалі задоўга да выпускных экзаменаў у школах, — растлумачыў Кукель. — Папярэдне члены камісіі пабывалі на ўсіх прадпрыемствах горада і высветлілі іх патрэбу ў рабочых. Разам з педагогамі, інжынерамі-тэхнічнымі работнікамі правялі гутаркі са старшакласнікамі, расказалі ім, якую спецыяльнасць неспрэчна на вытворчасці кожны з іх можа набыць. Па прапанове камісіі выканкам гарадскога Савета яшчэ тры месяцы назад прыняў спецыяльную пастанову, якой на кожным з сарака двух прадпрыемстваў забраніраваў пэўную колькасць рабочых месцаў. Адміністрацыі прадпрыемстваў іншы раз, зразумела, выгадна было б прыняць на вакантныя месцы вопытных рабочых. Але разнікам нашай камісіі яны абавязаны браць моладзь. Пасля экзаменаў у школах юнакі і дзяўчаты адпачнуць нейкі час, і мы ім пачнём выдаваць накіраванні на вытворчасць.

І васьм учарашні дзсяцікласнік прышоў на завод. Як ён пачынае свой самастойны працоўны шлях? На Маладзечанскім станкабудоўнічым заводзе ў адпаведнасці з забраніраванымі месцамі сёлета прыдзе прыкладна сорок выпускнікоў сярэдніх школ.

Завод прапануе на выбар больш чым сорок спецыяльнасцей. Юнакі могуць стаць токарамі, фрэзероўшчыкамі, шліфоўшчыкамі, слесарамі-зборшчыкамі, слесарамі-рамоннікамі. Дзяўчаты таксама могуць стаць за станок. Але работа ў іх будзе больш далікатная: тачыць невялічкія дэталі на тарна-рэвальверных станках. Неабходны толькі спрыт і ўменне, але ніякіх фізічных перагрузак. Калі хто з іх жадае, можа пайсці працаваць, скажам, капіравальшчыцай у праектна-канструктарскае бюро.

Паступаючы на завод, малады чалавек, які не мае прафесіі, спачатку становіцца вучнем. Месціцы тры-чатыры працуе пад наглядом і кіраўніцтвам каго-небудзь з вопытных, высокакваліфікаваных рабочых і такім чынам набывае неабходныя практычныя навыкі па выбранай спецыяльнасці. Пасля заканчэння тэрміну вучобы яму прысвойваецца рабочы разрад. Само навучанне бясплатнае. Больш таго, вучань за выкананую работу атрымлівае заробную плату, роўную прыкладна палавіне заробку кваліфікаванага рабочага. Рабочы-настаўнік таксама атрымлівае надбаўку да сваёй заробнай платы.

Не ўсе маладыя людзі, атрымаўшы рабочую спецыяльнасць, на гэтым і спыняюцца. Многія рабочыя завочна вучацца ў Маладзечанскім палітэхнікуме, некаторыя паступілі на завочны аддзяленні розных інстытутаў. Найбольш здольных маладых рабочых завод за свой кошт пасылае і на стацыянарныя аддзяленні інстытутаў.

П. СУДАКОУ.

СЕГОДНЯ
В
НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ
ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ
В связи с успешным завершением выдающегося полета космического корабля «Аполлон-11», посадкой на Луну и благополучным возвращением американских космонавтов Нейла Армстронга, Эдвина Олдрина и Майкла Коллинза Председатель Президиума Верховного Совета СССР Н. Подгорный поздравил президента Соединенных Штатов Ричарда М. Никсона.

Миллионы телезрителей, в том числе и советские люди, могли следить за выходом космонавтов на лунную поверхность. Полет «Аполлона-11» — большой успех космонавтики, очередной важный шаг в деле освоения космоса («МАЛЕНЬКИЙ КРОК ЧАЛАВЕКА — ВЯЛИЗНЫ КРОК ЧАЛАВЕЦТВА», 1 стр.).

Роза Стэйси побывала в нашей стране в составе группы друзей прогрессивной канадской газеты «Вестник». Сама она родилась в Канаде, но ее родители — выходцы из России. Во время пребывания в Минске туристка вела дневник, который перед отъездом показала нашему корреспонденту. «Две вещи поразили и удивили меня в Белоруссии, — записала в своем дневнике Р. Стэйси. — Первая — это ваши дети... Такой заботы о детях я не знаю пока ни в одной стране... Я считаю себя патриоткой Канады. Но, мне кажется, патриотизм советских лю-

дей сильнее. Это — вторая вещь, которая поразила меня». На прощание Роза Стэйси выразила пожелание, чтобы как можно больше людей приезжало в Советский Союз, знакомилось и узнавало правду об этой стране («СТАРОНКА З ДЗЕННІКА РОЗЫ СТЭЙСІ», 3 стр.).

С 1966 года в редакцию начали довольно регулярно приходить анонимные письма. В конверты были вложены вырезки из газеты «Голас Радзімы», на фотографиях всем людям были выколоты глаза и подрисованы петли. Эти «художества» сопроводились подписями: «Таких резали и будем резать». Недавно стало известно имя анонимщика. Это бывший житель деревни Козики Степан Кравчяня. В годы войны он надел гитлеровскую жандармскую форму, взял из рук оккупантов оружие. Сейчас С. Кравчяня живет в Соединенных Штатах. Когда племянница Степана увидела

изуродованные его рукой фотографии советских людей и пограничников, сражавшихся на острове Даманском, она сказала: «Я не хочу знать такого дядю» («КОЗІКІ», 4—5 стр.).

«СВЯТА СУСВЕТНАГА КІНО» (6 стр.). Более 70 стран приняли участие в празднике всемирного киноискусства — VI Московском международном фестивале, проходившем под девизом «За гуманизм киноискусства, за мир и дружбу между народами!» На нем были широко представлены социалистические страны, молодые киносударства Африки, Азии и Латинской Америки, а также такие «старые» киностраны, как Франция, Италия, США. Программа фестиваля была богата открытиями имен режиссеров, актеров, драматургов. VI Московский фестиваль явился крупным событием в жизни всемирного кинематографа. Он еще раз напомнил, что кино — мо-

гучая сила, которая должна служить исключительно идеям мира и дружбы народов.

«НЕУМРУЧАЕ МАСТАЦТВА НАРОДА» (8 стр.). — так называется статья, посвященная белорусским сувенирам. С давних времен славились своим мастерством белорусские ткачихи, вышивальщицы, резчики по дереву, гончары. В наши дни замечательные традиции народного искусства бережно сохраняются и развиваются. Возрождением художественных промыслов — делом большой государственной важности — занимается Управление художественной промышленности республики. Во всех областных и многих районных центрах республики работают фабрики художественных изделий. Более 700 народных умельцев создают прекрасные вещи из дерева, льна, соломы, камыша, глины; передают свои знания, мастерство и опыт молодежи.

Палеская вёска з такой назвай знаходзіцца на шляху з Івацэвіч на Целяханы. Жылі ў ёй некалі два браты — Сцяпан і Антон Краўчэні. Жылі вельмі бедна, зямлі было мала, і яе ніяк не маглі падзяліць. Старэйшы, Сцяпан, хацеў урваць сабе большы кавалак з крыўдай для брата і сястры. Антон быў больш памяркоўны і сціплы, дамагаўся справядлівасці. Сварка на мяжы скончылася аднойчы вельмі трагічна: Сцяпан схапіў сякерку і ўбіў яе, як у пень, у плечы маладшага брата. Невядома, якім цудам выжыў смротна паранены Антон. Сцяпану ж яго ўчынак прайшоў беспакarana: тагачасны ўлады буржуазнай Польшчы пасцярожвала аднасьць людзей, а не братнія бойкі.

У верасні 1939 года ў вёску Козікі прыйшла Савецкая ўлада. Сіхлі бойкі на межках. Сцяпан атрымаў пасаду лесніка, аб якой і марыць не мог у буржуазнай Польшчы. Цяпер ён меў добры заробак, было дзе пасеяць і што пажаць.

Але нядоўга цешыліся людзі новым жыццём на ўз'яднанай частцы Беларусі. Прыйшла цяжкая хвіліна выпрабавання. Антон пайшоў на фронт, вярнуўся ў родную вёску з зарубцаванымі ранами, з салдацкім ордэнам Славы і медалямі на грудзях. Сцяпан выбраў іншы шлях...

Але спачатку некалькі слоў аб тых, з кім Сцяпан апынуўся на гэтым шляху. Калі ў Козікі (гэта было яшчэ перад вераснем) да адной жанчыны ў прымы прыйшоў Стэфан Рогаль, нішто таму не здавіўся. З'ява будзённая. Апрача таго, жыў чалавек ціха, мірна. А вось калі летам 1941 года Стэфан Рогаль апынуўся сярод гітлераўскіх афіцэраў і салдат і людзі з Козікаў пачулі, як ён добра, як немец, гаворыць па-нямецку, гэта ўжо здзівіла. І ўсе зразумелі: воўк скінуў авечую шкуру.

Неўзабаве Рогаль падабраў сабе хеўру з былых балахоўцаў, пятлюраўцаў і такіх, у каго рука можа падняцца і на брата. Іх было не шмат,

але школы нарабілі яны ня-мала.

Пачалі з таго, што Стэфан Рогаль, крамнік Іван Грэчны і былы «люмпен-пралетарый» Сцяпан Краўчэня склалі для СД спісы: васемнаццаць чалавек, якія адкрыта выступалі за Савецкую ўладу — да расстрэлу, дваццаць, менш актыўных, на іх думку, — да пакарання палкамі.

У чэрвеньскую раніцу 1942 года Козікі акружылі гітлераўцы. З ложкаў выцягнулі тых трыццаць восем жыхароў вёскі, якія, кладучыся спаць, не падазравалі нават, што іх чакае раніцай. Потым дамогілак на канцы вёскі сагналі астатніх жыхароў, адвялі ў лагчыну васемнаццаць ні ў чым не вінаватых людзей і расстралілі. Пад гукі стрэлаў пачалося збіванне дваццаці, таксама нявінных людзей. На гэтую страшэнную сцэну катавання павінны былі глядзець дзеці, жанкі, бацькі.

Партызаны рашылі ўзяць пад сваю ахову жыхароў вёскі Козікі і суседніх вёсак. «Святая троица» — Стэфан Рогаль, Іван Грэчны і Сцяпан Краўчэня — вымушана была забраць увесь свой і нарабаваны скарб і выехаць у Івацэвічы пад ахову гітлераўскіх салдат. Здраднікі апра-нулі гітлераўскую жандарскую форму, узялі з рук акупанта зброю.

У вёсках Козікі, Вулька-Абароўская, Вялікая Гаць, Святая Воля, Азерцы, у мястэчку Івацэвічы ёсць людзі, якія маглі быць сведкамі на судзе гэтых здрадні-

каў. Але двум з іх — Івану Грэчнаму і Сцяпану Краўчэню — удалося збегчы за мяжу. Са Стэфанам Рогалем расправіліся польскія парабкі аднаго маёнтка за Віслай, куды накіравалі акупанты Рогалья ўпраўляючым, калі Савецкая Армія загнала гітлераўцаў за Віслу.

Сцяпан Краўчэня разам з жонкай і трыма дзецьмі апынуўся ў Злучаных Штатах Амерыкі. Здавалася б, што чалавек, які нарабіў столькі зла людзям, вышаўшы сухім з крывавай ракі, павінен быў пасля разгрому гітлераўскай Германіі і асуджэння ваенных злачынцаў прыціхнуць, як мыш пад вонікам. Але ж не...

З 1966 года ў рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» пачалі даволі рэгулярна прыходзіць ананімныя пісьмы. На канверце амерыканскай маркі і пячатка пошты штата Індыяна. А ў канверце — выразкі з газеты «Голас Радзімы», на якіх усім людзям на фатаграфіях выкалаты вочы, падмаляваны петлі і зроблены пагражальны надпіс: «Такіх рэзалі і будзем рэзаць». Сярод фатаграфій, з якіх здаекаваўся ананімшчык, — партрэты рабочых, калгаснікаў, студэнтаў, пенсіянераў, пісьменнікаў, артыстаў. Нават духоўных асоб.

Мы не ведалі, хто гэта робіць, але здагадаліся, што такі чалавек, відаць, некалі вешаў і выкольваў вочы людзям не толькі на фатаграфіі.

Пасля падзей на востраве Даманскім брудны ананім-

шчык прыслаў у рэдакцыю газеты, дзе на фатаграфіі героям-пагранічнікам, маладым хлопцам у ваеннай форме, ён выкалаў вочы і намаляваў на шыі кожнага вярвоўку.

Выліўшы такім чынам сваю звярнуў злосьць на савецкіх людзей, ананімшчык напісаў: «Хутка мы будзем зноў вас рэзаць. Кітайцы пойдучы на вас з Усходу, а немцы з Захаду, і вам канец». Так ганебная дзейнасць клікі Мао Цзэ-дуна ўзрушыла і абыдзела чорную душу нейкага забойцы, разважалі мы, разглядаючы гэты «твор» ананімшчыка са

кова, так, між іншым, жанчына ўспомніла, што ў яе ёсць далёкая радня ў Амерыцы і што ёй адтуль прыслалі пасылку.

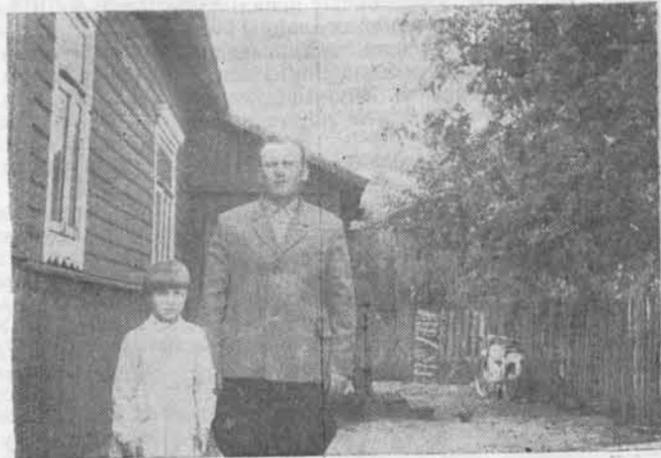
— Яны дапамаглі вам гадаваць дзяцей?

— Эг, прыслалі нека хустачку. Патрэбна мне іх дапамога!

— Напішыце свайму родзичу, — параў я жанчыне, — калі ён хоча, мы можам паслаць яму газету.

— А вы самі напішыце. — І яна зняла з паліцы канверт з адрасам сваяка.

Я зірнуў на канверт. Адрас, напісаны рукой родзича

Брыгадзір калгаса «Палеская праўда» Аляксандр САВЕЦЬ ля свайго хаты.

штата Індыяна. І, зразумела, узнікла пытанне: хто ж ён?

У адным са сваіх пісьмаў ананімшчык прагаварыўся: «У мяне на Брэстчыне ёсць брат, — пісаў ён. — Ён хавае калёсы і спадзяецца, што калі прыдуць амерыканцы, яны купяць яму каня». Можна было здагадацца, што ананімшчык некалі жыў на Брэстчыне.

Адказ на гэта пытанне прыйшоў выпадкова. У час журналісцкага падарожжа па Брэстчыне ў адной вёсцы мне давялося сустрэцца з калгасніцай, якая сама, дзякуючы дапамозе дзяржавы, вывела сваіх дзяцей, як кажуць, у людзі. І зусім выпад-

калгасніцы, нагадаў мне почырк ананімшчыка. Дык вось хто ён!

— Сцяпан Краўчэня, — прачытаў я прозвішча адрасата, — ён жыў у вашай вёсцы?

— Не, ён не адсюль. Яны жылі ў вёсцы Козікі.

Вярнуўшыся ў рэдакцыю, я дастаў пісьмо ананімшчыка і побач паклаў канверт пісьма Сцяпана Краўчэні. Не трэба было запрашаць эксперта, каб сказаць, што гэта адна і тая ж рука.

Я паехаў у Козікі. Гутарыў са сваякамі Краўчэні, былымі партызанамі. Яны і расказалі мне гісторыю пра двух братоў Сцяпана і Анто-

Вёска Козікі.

У КРАІНЕ СЯБРОЎ

У Буэнас-Айрэсе незадоўга перад ад'ездам у Савецкі Саюз яго выклікалі ў паліцыю. Ён добра запомніў гэты дзень. Невялікі ўтульны кабінет, сучасная мэбля. За сталом — з іголачкі апрануты ў цывільнае, са старанна прыгладжанымі валасамі малады паліцэйскі чыноўнік. З яго губ не сыходзіць афіцыйная ўсмішка.

— Сін'ёр Вярбілаў, у Савецкай Расіі цяжка жывецца. Вы будзеце галадаць. А блізкіх і родных у вас там няма.

Ён раптам адчуў тады, як яго заліла, сіцнула гарачая хваля, і, быццам у тумане, расплыўся твар чыноўніка.

— Затое ў мяне ў Расіі многа сяброў.

...Тысячы кіламетраў, якія раздзяляюць Паўднёвую Амерыку і Савецкі Саюз, засталіся ззаду. Міхаіл Платонавіч Вярбілаў прыехаў у СССР. Першыя сустрэчы, паездка па Маскве пакінулі незабыўнае ўражанне. Ён пабываў на прыёме ва ўрачоў, і яны параілі яму лячыцца. У Савецкім камітэце па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом Вярбілаву дапамаглі набыць пуцёчку ў санаторый на поўдзень. Тут ён з першых дзён быў акружаны ўвагай і клопатамі, за ім быў выдатны догляд і лячэнне.

У санаторыі аднойчы быў вечар дружбы. Яго прасілі расказаць аб сабе, аб сям'і, аб жыцці рабочага класа ў Аргенціне, аб сваіх планах на будучае. Пытанні былі звычайныя, жыццёвыя. Ён доўга не спаў у тую ноч. Усё перабіраў, успамінаў сваё жыццё.

1922 год. Жыў у вёсцы Вялікія Лукі, непадалёку ад Баранавіч. Жыць было цяжка. А ў хуткім часе захварэў бацька. Прыйшлося Міхаілу ісці на заробкі. Працаваў цесляром, часта пераязджаў з вёскі ў вёску. Сустрэкаўся з камуністамі, прыслухоўваўся да іх голасу. Аб свабодзе, аб шчаслівым заможным жыцці гаварылі яны сялянам. Гэтыя ідэі захапілі юнака. Аднак знайсці працу станаўлася з кожным днём усё цяжэй, і ён эмігрыраваў у Аргенціну — у Буэнас-Айрэс.

Штодзень даводзілася змагацца за права на жыццё, на кавалак хлеба. І тут Міхаіл Вярбілаў не адступае ад сваіх перакананняў і поглядаў, уключаецца ў работу прагрэсіўнай грамадскай арганізацыі па аказанню медыцынскай дапамогі насельніцтву. На працягу доўгага часу супрацоўні-

чае ў ёй, арганізуе стачкі, забастоўкі. Рэакцыя паліцыі не прымусіла сябе чакаць. У 1938 годзе на яго ў аддзяленні паліцыі заводзіцца дасье, ён трапляе ў так званы «чорны спіс». Наступаюць змрочныя дні. Яго звальняюць з работы.

Але гэта не зламала Міхаіла Вярбілава, а толькі выпрацавала пачуццё ўпэўненасці ў правае свайго справы. Ён часта наведваў порт, сустрэкаў савецкія гандлёвыя паравозы, гутарыў з маракамі, а ўвечары расказаў сваім таварышам праўду аб Савецкім Саюзе.

У гады другой сусветнай вайны Міхаіл Вярбілаў — адзін з арганізатараў Камітэта па аказанню дапамогі Савецкай Расіі.

— Мы заўсёды верылі ў перамогу савецкага народа, — гаворыць Міхаіл Платонавіч. — Цяжка перажывалі няўдачы, радаваліся перамогам на франтах.

Калі ў 1947 годзе ў Буэнас-Айрэс прыбыў першы савецкі консул, сустрэкаць яго выйшла каля 400 тысяч чалавек.

...Зноў пачаліся напружаныя дні работы Міхаіла Платонавіча ў культурна-асветнай арганізацыі эмігрантаў-беларусаў, а калі яе закрылі, у клубе імя Максіма Горкага.

Цяпер М. Вярбілаў на пенсіі. Але якой даной яна яму дасталася! На працягу ўсяго свайго жыцця, дзе б ён ні працаваў, уносіў пенсійны падатак дзяржаве. І цяпер атрымае пенсію ў размеры 13 000 аргенцінскіх песа, што роўна 35 рублям.

— Мне спадабалася, — працягвае М. Вярбілаў, — як жыўце вы. У магазінах поўна харчовых і прамысловых тавараў. Цэны невысокія. Людзі добрыя і ветлівыя. Яны шчаслівыя і ўпэўненыя ў сваім будучым. Тут ніхто не баіцца, што заўтра яго разлічаць, што ён страціць работу і яму не будзе чым карміць сям'ю... Непазнавальны стаў мой родны горад Баранавічы. Калі я жыў тут, у ім было ўсяго толькі некалькі каменных невялікіх будынкаў, вуліцы вузкія, брудныя. А цяпер яго не пазнаць. Дзесяткі новых вуліц, светлых прасторных будынкаў, магазінаў, бальніцы, школы, тэхнікумы.

Міхаіл Платонавіч на мінуто змаўкае і потым гаворыць:

— З сябрамі заўсёды разлучацца цяжка, а з людзьмі майго роднай краіны ўдвай цяжэй. У сваім сэрцы я назаўсёды павязу іх цеплыню і сардэчнасць. Мне не забыць гэтую паездку.

В. ЛЮБЧАНКА.

Міхась ПАРАХНЕВІЧ

АРЫЖНЯ*

Ёсць самы блізкі, самы блізкі
У кожнага з дзяцінства
А мне мілей за ўсё
Маё сумленне, мой прысуд.

Нямала бачыў я прычалаў
І плёсаў у другіх краях,
Ды ты спакою не давала,
Мне пра сябе напамінала.

Арыжня родная мая,
Мая рачулка-ручайна,
Такая толькі ў неба сінь,
Дзе побач — зарасні

Дзе трубяць свойскія ласі,
Дзе вее цёплым парным летам
Ад хісткіх кладак,
Я толькі тут, на месцы гэтым,

Не думаю, што дзесь ракеты
Глядзяць прыстрэлена ў блакіт.

* Арыжня — рачулка ў Старадарожскім раёне.

Юныя жыхары Козікаў.

на. Пабываў я ў хаце нябожчыка Антона Краўчэні. Брахаў Сцяпан у сваім ананімным пісьме: ніякіх, зраўмела, калёс Антон ніколі не хаваў. Не такі ён быў чалавек.

У прасторнай хаце, якую ён збудаваў, вярнуўшыся з фронту, жыўе яго жонка Дар'я Пятроўна разам з жахатым сынам Пятром. Да ўдавы ў госці прыязджаюць сын-інжынер Мікалай з жонкай і дачка Марыя. Якраз у той момант, калі я гутарыў з Дар'яй Пятроўнай, да нашай размовы з цікавасцю прыслухоўваліся нявестка і дачка.

— Які чалавек брат вашага нябожчыка мужа? — спытаў я Дар'ю Пятроўну. Мяне турбавала думка: адкуль у гэтага чалавека такая звяржыная нянавісьць да Савецкай улады, да нашага ладу жыцця, да людзей?

— Жылі мы не мірна, — уздыхнула жанчына. — Быліся, сварыліся. Кожнаму хацелася мець тое поле. Як жа без яго жыць? Можна, калі б жылі, як мы цяпер жывём, не было б той сваркі.

Адчувалася, што Дар'я Пятроўна не хоча ўспамінаць мінулае і стараецца згладзіць віну Сцяпана.

— А ў вайну што тут рабілася, — уздыхнула жанчына. — Хаты папалілі, людзей пастралілі. Напужаўся Сцяпан і пабег.

— У паліцыйно? Дар'я Пятроўна зірнула на мяне і толькі моўчы кінула.

— А Антон усё ж падаўся ў другі бок, — сказаў я.

— Ну, Антон другі чалавек.

Яшчэ адзін запытальны позірк на мяне.

— А што, можа хто напісаў што пра Сцяпана?

— Чаму хто? Сам ён нам піша.

Я выняў конверт з амерыканскай маркай.

— Яго рука? — пытаю.

Усе, хто былі ў хаце, схіліліся над пісьмом.

— Так, гэта почтырк дзядзькі Сцяпана, — сказала Марыя. — Ён нам часам піша.

— Што ён піша?

— А так, пра рознае. Пра дзядзю, здароўе.

— А цяпер паглядзіце, што ён нам піша.

Я выцягнуў знявечаныя рукой Сцяпана фатаграфіі савецкіх людзей, у тым ліку і пагранічнікаў. Марыя зірнула на агідны «твор» свайго дзядзькі і адскочыла ад стала, нібы ўбачыла вужаку. Усе агарнуў жах.

— Гэта мой дзядзька? — ускрыкнула Марыя. — Я не хачу знаць такога дзядзьку. Гэта ж і мой брат мог быць таксама пагранічнікам. Я нарадзілася ў 1948 годзе. Я не бачыла дзядзьку ніколі і ведаць яго не хачу...

Дар'я Пятроўна збянтэжана развяла рукамі:

— Каб не пабачыла сама гэтай агіды, не паверыла б. Я думала, што нехта наплёў. Відаць, праўду-такі казалі пра яго людзі.

— Ганьба, якая ганьба, — плакала наўзрыд Марыя.

Я супакоў дзядзьчыну.

— Вы за ўчыны дзядзькі не адказваеце. І ніхто, нават яго дзеці, не адказваюць. Ваш бацька Антон Кузьміч сумленна пра жыццё. Вунь ляжаць яго ордэн і медалі.

Па суседству з Дар'яй Пятроўнай жыўе брыгадзір калгаса «Палеская праўда» Аляксандр Савец. У час вайны ён быў радавым у партызанскім атрадзе імя Чаргкова. Атрад гэты ўваходзіў у склад брыгады імя Дзяржынскага. Пасля вызвалення родных мясцін Савец пайшоў

далей праследаваць ворага, але ўжо апрануты ў форму Савецкай Арміі. Вярнуўся з вайны з ордэнам Чырвонай Зоркі і медалем «За адвагу».

Брыгадзір у гэты час замяняў хворага старшынню калгаса. Я накіраваўся да яго, каб спытаць, як жыўць зараз людзі ў Козіках, якіх Сцяпан Краўчэня збіраецца рэзаць.

— Жывуць людзі добра, — сказаў Савец. — Здаецца, пакуль што і жадаць нельга лепшага. Зарабляюць па 100—120 і больш рублёў у месяц. Могуць за грошы купіць у калгасе жыта (6 капеек кілаграм) і іншыя прадукты. У калгасе 122 двары. Але ніхто не купляе збожжа. Навошта? У магазін прывозяць штодня свежы хлеб. Людзі павыкідалі дзежы з хат. Затое паставілі тэлевізары, радыё. Вёску нашу спалілі гітлераўцы дашчэнту. Новыя хаты пабудавалі. Ды ці такія, у якіх жылі да вайны? Усе прасторныя, пакрытыя шыферам і чараніцай. Навакोल вёскі Козікі былі балоты. Козы дзіка тут вадзіліся. Таму і Козікамі наша вёска называецца. Цяпер на асушаных балотах косім сена. Касцы атрымліваюць 30 працэнтаў сена са скоша-

нага для сваёй жывёлы. Апрача таго, калгас касцу плаціць 18 рублёў за накошаную тону сена для арцельнай жывёлы. Добра жывуць. У хатах гарадская мэбля. На дароце не сустранеш пешахода: хто на веласіпедзе, хто на матацыкле... І вось недзе там, за акіянам, прыгрэўся злачынец, які хацеў бы зноў пусціць дымам нашы сёлы, рэзаць людзей, заганаць ім іголку пад пазногці.

Я спытаў у Аляксандра Міхайлавіча пра Сцяпана Краўчэню. Мне хацелася ведаць думку людзей: чаму чалавек, які сам перажыў гора і нястачу, затаў такую злосць да ўлады, што дала людзям радасць, святло і дастатак.

— Вырадак. Бываюць жа ў сям'і выпадкі, — адказаў Савец. — Я паліцый не апраўдваю. Кожны з іх, нават трапіўшы ў паліцый, мог перайсці ў партызаны, змагацца за сваю долю. І былі ў нас такія. А гэты ўзрадаваўся, што можа пажывіцца за кошт людской крыві.

У хату ўвайшла старэнькая жанчына. Яна прайшла праз пакой і пачала корпацца ля прыпечка.

— Гэта мая маці, — сказаў Аляксандр Савец. — Дарэчы, яе родная сястра Ганна Іванаўна замужам за Сцяпанам Краўчэнем. І яе ён звёз у Амерыку, і трое дзяцей. Іх сапраўды шкода, што маюць такога бацьку.

Некалі вакол Козікаў былі балоты. Цяпер на гэтым месцы расце высокая пшаніца. Балоты асушаны, а д'ябал з балота ўцёк у Амерыку. Яго распірае злосць, што і ў Козіках зажылі па-людску, што ён пайшоў не той дарогай, як усе людзі, запляміў сябе здрадай. Хоць на паперы помсціць ён ім за сваё агіднае існаванне.

Л. ПРОКША.

Ля гэтых могілак фашысты расстрэльвалі людзей.

Обычно в письмах к родным и близким обращаются со словами привета. И я бы хотела это письмо начать так же, как писала раньше: «Здравствуйте, дядя Степа!» Но сегодня не могу. И вот почему.

Недавно я видела вырезки из газеты, которые вы, дядя, посылаете в Минск в редакцию газеты «Голас Радзімы». Я не поверила бы, что это делали вы, если бы на полях газеты не были строки, написанные вашей рукой. А какие строки! Грубые, оскорбительные, ужасные. Чудовищно, но факт.

Я родилась после войны, но по рассказам родных и людей, переживших черные дни гитлеровской оккупации, знаю, какое горе принесла нам война. И какое счастье, что Советская Армия, в которой солдатом был и мой отец, принесла людям мир и свободу. И вот я смотрю и вижу на снимке молодых советских солдат, героев, отстоявших родные рубежи на острове Даманском, и вашей рукой нарисованы на их шеях петли, выколоты глаза. Боль, которую я пережила в ту минуту, могу сравнить только с той болью, которую я пере-

несла, когда узнала о смерти своего отца. Мне страшно было подумать, что мой родной дядя хочет войны, которую здесь у нас все проклинают. Ведь у вас тоже есть дети, мои сестры и брат. Неужели вы им и мне хотите зла?

Среди присланных вами вырезок из газет мне запомнилась оскверненная вами фотография молодой партизанки Тани. Ведь она погибла за Родину. Ей тогда было столько лет, сколько мне сейчас. Ведь она и миллионы людей отдали свою жизнь, чтобы мы радовались сегодня жизни. Не верится, чтобы вы, имея своих детей, племянников и внуков, могли совершить такой поступок, позорящий седины человека в вашем возрасте.

Я никогда вас не видала. По тем письмам, которые мы получаем, у меня было о вас иное представление. Теперь я увидела вас другим. Если вы действительно хотите повторения ужасов, которые наш народ пережил в годы прошлой войны, то такого дядю я не хочу видеть.

Мария КРАВЧЕНЯ.

дер. Козьки.

Уважаемая редакция!

Прошу поместить это письмо к моему дяде в США Степану Кравчене. Хотя это и неприятно, но пусть знают все читатели, что думаем мы, родные из деревни Козьки, о нем и таких людях, как он.

М. КРАВЧЕНЯ.

ЧУДОВИЩНО, НО ФАКТ

Stepan Krawczenia
4663. Garfield. St.
Gary Indiana USA.

● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ

Я СБРОСИЛ ОКОВЫ СТРАХА

Я хочу поделиться своей большой радостью: с 6 по 28 июня у меня гостил брат Илья. Это была наша первая встреча за 29 лет. Еще когда я ждал брата, мне говорили некоторые: «Не надейся напрасно, его не пустят за границу, если он не коммунист». Приезд Ильи был лучшим доказательством, что все граждане СССР пользуются большими правами, в том числе и правом выезда в другие страны. Брат мой не член партии, но смог приехать в Англию.

А теперь несколько слов о том, как брат гостил у меня. После его приезда мой дом всегда был полон посетителей. Все время было столько людей, что мне почти не удавалось остаться с ним вдвоем. Только мы

садимся завтракать, а уже кто-нибудь приходит.

Такой интерес к приезду родственника из Советского Союза не был простым любопытством. У многих наших земляков в сердцах не только любовь к Родине, но и страх, посеянный годами антисоветской пропаганды, угрозам и клеветой. Некоторые не едут с визитом к родным, боясь, чтобы их не арестовали, не сослали в Сибирь. Да и я сам до приезда брата не решался поехать на Родину, несмотря на то, что получал от вас газеты, книги.

Но теперь, когда Илья мне рассказал, как все обстоит на деле, я не только сбросил с себя оковы сомнения и страха, но и говорю всем честным и любящим свой край землякам: если у

вас чиста совесть и руки не запятаны кровью, смело приезжайте на Родину.

Мы с братом побывали в домах многих соотечественников, везде с радостью принимали гостя из Советской страны и передавали сердечный привет родной земле. И мне, и другим людям Илья много рассказывал о большом прогрессе СССР, о новейшей технике, об осушке болот в его совхозе на реке Березине.

Много можно было бы написать о нашей встрече, но для меня это очень трудное дело. Поэтому прошу вас: поеджайте к моему брату, поговорите с ним. Он вам расскажет о том, что я не могу описать. А если кто из вас, дорогие друзья, будет в Англии, пожалуйста, приезжайте ко мне, как к своему.

Англия. М. МЕЛЬНИК.

ПИСЬМЕННИК-ЗМАГАР

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЭРНЕСТА ХЭМІНГУЭЯ

Імя Эрнеста Хэмінгуэя шырока вядома ў свеце. Мільёны чытачоў, у тым ліку савецкіх, любяць Хэмінгуэя, таму што знайшлі ў яго творчасці і яго асобе нешта блізкае і дарагое ім. Яны бачаць у ім чалавека, які разумее патрэбы простых людзей і праўду гатоўнасць чым толькі можна дапамагчы ім. Письменника, гранічна шчырага і мужнага, валодаўшага здзіўляючым умнем гаварыць пранікнёна і проста аб самых складаных і важных чалавечых пачуццях.

Перачытваючы кнігі Хэмінгуэя, мы востра адчуваем іх сучаснасць і актуальнасць. Ён быў заўзятым праціўнікам імперыялістычных войнаў. Гэта яго якасць раскрылася ў рамане «Бывай, зброя!», героі якога знаходзяць у сабе сілу вырвацца з-пад ярма ваеннай машыны імперыялізму. Мы разумеем іх бунтарства, спачуваем іх нягодам, падзяляем іх кароткае шчасце. Удзельнік першай сусветнай вайны, Хэмінгуэя выказаў глыбокую сімпатыю да салдацкай масы, паказаў зананамернасць яе выступлення супраць вайны, якая забірае мільёны жыццяў.

У 30-х гадах Хэмінгуэя выступаў супраць падрыхтоўкі другой сусветнай вайны, заклікаў да абароны міру, да ўтаймавання аграрараў і іх пасобнікаў. Письменник ненавідзеў ліберальную балатню: ён заклікаў дапамагчы іспанскаму народу ўсім, у чым мелі патрэбу байцы і партызаны іспанскай рэвалюцыйнай арміі. І нездарма лепшыя народныя вобразы, створаныя Хэмінгуэем, — стары Ансельма, правадыр партызан Эль Сорда, партызанка Пілар — гэта героі імяна народнай вайны супраць фашыстаў.

Да апошніх дзён Хэмінгуэя быў верны Кубе і яе народу, які даў яму прытулак і ўшаноўваў яго як свайго письменніка. І нездарма дзеянне апавесці «Стары і мора» звязана з Кубай. Стары Санчэ-яга — гэта магутае абагульненне рысаў, заўважаных у кубінскім народзе, выражэнне веры письменніка ў сілы простага народа.

Хэмінгуэя шукаў праўду. Ён знайшоў яе ў барацьбе супраць фашызму, супраць прыгнёту, у сцверджанні ідэй міру, гуманізму. Мастак-змагар, ён стаў адным з буйнейшых письменнікаў сусветнай літаратуры XX стагоддзя.

Р. САМАРЫН.

● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ ● ПИШУТ

СВЯТА СУСВЕТНАГА КІНО

Два з лішнім тыдні працягвалася ў Маскве свята сусветнага кінематографа. Шооты Маскоўскі міжнародны кінафестываль прыцягнуў увагу кінематографістаў усяго свету.

Больш за 70 краін прынялі ўдзел у нашым фестывалі, прыслалі не толькі свае фільмы, але і прадстаўнічыя дэлегацыі, якія ўключалі многіх выдатных дзеячоў сусветнага кіно. Я не магу назваць другі такі ж прадстаўнічы міжнародны агляд кіно. Басспрэчна, VI Маскоўскі кінафестываль у гэтых адносінах быў беспрэцэдэнтным.

Маскоўскія кінафестывалі служаць інтарэсам міру і дружбы, дапамагаюць згуртаванню людзей добрай волі.

«У нашы дні асабліва важна, — адзначыў Старшыня Савета Міністраў СССР А. Касыгін у прывітанні ўдзельнікам і гасцям VI фестывалю, — каб такое магутнае мастацтва, як кінематограф, служыла грамадскаму прагрэсу, аб'яднанню людзей у барацьбе за трызальны

мір і бяспеку народаў. Гэтым высакародным мэтам і адказвае дэвіз фестывалю «За гуманізм кінамастацтва, за мір і дружбу паміж народамі!».

Шырокая прадстаўнічасць Маскоўскага фестывалю тлумачыцца прыцягальнасцю яго ідэй, яго дэмакратычнасцю.

На VI Міжнародным фестывалі ў Маскве, як заўсёды, шырока былі прадстаўлены кінематографіі сацыялістычнага свету, маладыя кінадзяржавы Азіі, Афрыкі, Лацінскай Амерыкі, а таксама такія «старыя» кінакраіны, як Італія, Францыя, ЗША...

Значныя творчыя вынікі фестывалю. Але не толькі высокія ўзнагароды, якімі ўдастоілі конкурсныя фільмы аўтарытэтных журы, адлюстроўваюць маштаб фестывалю. Гэты маштаб могуць характарызаваць і некаторыя лічбы: у конкурсе мастацкіх фільмаў было паказана 30 карцін, прадстаўленых кінематографістамі 27 краін; на конкурсе кароткаметражных стужак — 39 фільмаў, прадстаўленых 38 дзяржавамі, а

таксама ЮНЕСКО. Нарэшце, на конкурсе дзіцячых фільмаў дэманстравалася 33 фільмы з 22 краін.

Многія нашы госці — вядомыя рэжысёры і акцёры — з поўнай падставай падкрэслівалі, што духоўнае жыццё фестывалю вельмі ўзбагаціў рэспектыўны паказ савецкіх фільмаў, прысвечаных Ул. І. Леніну. Гэта выдатная рэтраспектыва, па сутнасці, з'явілася жывой гісторыяй савецкага кіно.

Праграма фестывалю была дастаткова багатая адкрыццямі імен рэжысёраў, акцёраў, драматургаў, нават адкрыццём новых кінакраін. І, зразумела, гэта праграма адлюстроўвала сучасны «кліма» планеты. Даostatкова ўспомніць, як гарача былі сустрэты хвалюючыя кінастужкі кінематографістаў ДРВ і Паўднёвага В'етнама, каб лішні раз перакананца ў тым, што кінагледчы з пачуццём дружбы і бязмежнай сімпатыі ўспрынялі праўдзівы расказ аб барацьбе в'етнамскага

народа за свабоду і незалежнасць.

Значнай і важнай часткай фестывальнай праграмы стаў конкурс кароткаметражных фільмаў. Многія відныя дакументалісты лічыць, што гэта была, бадай, буйнейшая кінапанарама сучаснага свету, якую толькі можна дзе-небудзь убачыць.

Некалькі слоў аб «дзіцячым» конкурсе. Ужо другі раз у Маскве з усё ўзрастаючым поспехам ідзе фестывальна праграма фільмаў для рэбят. На гэтым конкурсе працавала два журы — адно «дарослае» пад кіраўніцтвам Сяргея Міхалкова, другое — «дзіцячае», якое складалася з маскоўскіх школьнікаў. І, як высветлілася, прадстаўнікі розных пакаленняў адразу ж знайшлі агульную мову і працавалі вельмі дружна.

У конкурсе поўнаметражных мастацкіх фільмаў залатыя прызы прысуджаны кінакарцінам «Люсія» (Куба), «Серафіна» (Італія), «Дажывём да панядзелка» (СССР). Спецыяльны прыз прысуджаны рэжысёру

Івану Пыр'еву, пастаноўшчыку фільма «Браты Карамазавы» (СССР), за выдатныя заслугі ў развіцці кінамастацтва.

Высокі ўзровень VI Маскоўскага кінафестывалю быў прадэманстраваны такімі фільмамі, як «Олівер!» (Вялікабрытанія), «Кабаскаба» (Нігер), «Дзённік нямецкай жанчыны» (ГДР), «Калі чуеш званы» (Югаславія), «Спаленая зямля» (Нарвегія), «Пан Валадыўскі» (Польшча) і многімі іншымі.

Такім чынам, ёсць усе падставы лічыць, што VI міжнародны кінафестываль у Маскве з'явіўся буйной падзеяй у жыцці сусветнага кінематографа. З новай сілай ён нагадаў, што кіно — магутная сіла, якая павінна служыць выключна ідэям міру і дружбы народаў. Мне, як генеральнаму дырэктару фестывалю, здаецца, што гэты заклік з Масквы прагучы вельмі моцна.

В. БАСКАКАУ,
генеральны дырэктар VI Міжнароднага кінафестывалю ў Маскве.

Госці Гродзеншчыны — артысты музычна-вакальнага ансамбля з горада Ломжы Беластоцкага ваяводства.

БІБЛІЯТЭЦЫ—70 ГАДОУ

Аршанскай цэнтральнай бібліятэцы імя А. С. Пушкіна споўнілася 70 гадоў. Яна была створана на сродкі інтэлігенцы горада і адыграла вялікую ролю ў абуджэнні рэвалюцыйнай свядомасці людзей, іх выхаванні. У 1907—1908 гадах членам савета бібліятэкі быў вядомы рэвалюцыянер П. Лепаўшынскі. Ён хаваў у яе па-

мяшканні і распаўсюджваў сярод чытачоў бальшавіцкую літаратуру.

За гады Савецкай улады бібліятэка значна вырасла. Цяпер у ёй налічваецца больш як 80 тысяч тамоў рознай літаратуры. Паслугамі бібліятэкі карыстаецца звыш 8 тысяч чалавек.

ГОСЦЬ З БАЛГАРЫ

Некалькі дзён на Магілёўшчыне гасціў балгарскі пісьменнік Стэфан Дзімаў Палтонеў, які працуе над кнігай пра Беларусь. Ён пазнаёміўся з абласным цэнтрам, наведаў завод «Электрарухавік», пабываў на будоўлі магутнейшага ў Еўропе кам-

біната сінтэтычнага валакна.

Таварыскія сустрэчы ў Стэфана Дзімава Палтонева адбыліся таксама ў Горках, ён быў госцем хлебаробаў калгаса «Рассвет» імя Арлоўскага Кіраўскага раёна.

ЯНЫ BYЛІ ПЕРШЫМІ

ДА 50-ГОДДЗЯ ТЭАТРА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

Цяжка ўявіць Мінск без старадаўняга будынка, узведзенага яшчэ ў мінулым стагоддзі, — будынка Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. У яго сценах у 20-я гады пачаў працаваць Першы беларускі дзяржаўны драматычны тэатр. Не выпадкова ён меў такую нумараваную, ён быў п'янерам Беларускага савецкага тэатральнага мастацтва.

Надоўга, усяго толькі год, мне давялося там працаваць загадчыкам літаратурнай часткі. Гэты год даў мне магчымасць стаць сведкай будняў і святаў тэатра.

Маё знаёмства з Першым беларускім пачалося ў больш раннія гады, калі на яго сцэне раскрываўся талент Уладзіміра Крывовіча, Уладзіміра Уладзімірскага, Генрыха Грыгоніса, Глеба Глебава, Барыса Платонава, Ірыны Ждановіч, Леаніда Рахлені, Лідзі Рэжэцкай, Вольгі Галіны, Лідзі Шыно.

На чале тэатра стаялі Яўсцігней Міровіч і Леў Літвінаў.

Гэты перыяд увайшоў у гісторыю тэатра як міровічкі. Міровіч быў не толькі рэжысёрам, але і драматургам. З раніцы да заканчэння спектакля ён быў у тэатры. Вось ён чытае таварышам па рабоце ўрыўкі са сваёй новай кamedыі «Кар'ера таварыша Брызгаліна», а праз гадзіну дае нейкія ўказанні мастаку дэкаратару, вась гутарыць з рабочымі сцэны, потым праводзіць рэпетыцыю з маладымі артыстамі. І ні следу стомленасці. А была яшчэ ведзарная праца над уласнымі

творами. Працаздольнасць сур'ёзна хворага Міровіча літаральна здзіўляла ўсіх.

Вялікай падзеяй у жыцці тэатра быў спектакль па п'есе Міровіча «Кастусь Каліноўскі». Роля Кастуса была даручана Уладзіміру Крывовічу. Сама па сабе сюжэт на насычаная п'еса, дзякуючы выдатнай Ігры Уладзіміра Мікалавіча, набыла асабліва моцнае гучанне. Гледачы хадзілі па некалькі разоў на гэты незабыўны спектакль.

Творчая палітра драматурга была вельмі разнастайная. Для ВДТ Міровіч напісаў і кamedыю «Кар'ера таварыша Брызгаліна», у якой злосна высмейваліся кар'ерысты, бюракраты, усе тыя, хто ставіўся на шляху будаўнікоў новага жыцця. Галоўную ролю ў гэтым спектаклі выконваў выдатны акцёр Уладзімір Уладзімірскі.

Мінчане добра ведалі дарогу ў свой любімы тэатр. Але немагуча ролю ў яго поспеху сыгралі і трывалыя сувязі, якія ўстанавіліся паміж калектывам тэатра і мінскімі заводамі, фабрыкамі, навукальнымі ўстановамі. Гэтыя добрыя традыцыі жывыя і сёння. Сведчанне таму — дзесяткі грамад, сувеніраў, пісьмовых падзяк рабочых, калгаснікаў, студэнтаў, школьнікаў, вучоных, інжынераў, сабраных у музеі тэатра.

Маладыя артысты захоўваюць багатыя традыцыі стараўшага беларускага тэатра, які займае сёння пачаснае месца ў сям'і нацыянальных тэатраў Савецкай краіны.

Я. САДОЎСКІ.

ЛАСКАВА ЗАПРАШАЕМ—ПРОСИМЫ УПШЭЙМЕ!

Гэтыя запрашальныя словы ў апошнія дні ліпеня можна было пачуць на беларускай і польскай мовах у самых розных месцах нашай рэспублікі. Дні культуры Польшчы ў СССР і Дні польскай літаратуры ў Беларусі як свята ўвайшлі ў кожны дом, у клубы, палаты культуры, у творчыя саюзы.

У Мінску пабывала дэлегацыя Таварыства польска-савецкай дружбы і Саюза пісьменнікаў ПНР. З вялікім поспехам прайшоў у Палацы культуры трактарнага завода вечар польскай літаратуры. Удзельнікі вечара выслухалі выступленне кіраўніка дэлегацыі Саюза пісьменнікаў ПНР Леона Вантулы. Цёпла былі прыняты таксама выступленні польскіх пісьменнікаў Софіі Быштыцкай, Ганны Маркавай, Яна Пешхалы, загадчыка кафедры савецкай літаратуры Варшаўскага ўніверсітэта Фларыяна Няўважнага, паэта Генрыка Гаворскага.

З чытаннем твораў польскіх пісьменнікаў у сваіх перакладах на беларускую мову на вечары выступілі Піліп Пестрак, Анатоль Астрэйка, Эдзі Агняцвет, Юрый Гаўрук, Анатоль Грачнікаў.

На Віцебшчыне пабывала дэлегацыя Зеленагурскага ваяводства Польскай Народнай Рэспублікі і Любушскі ансамбль песні і танца ў складзе 50-ці самадзейных артыстаў. З іх самабытным нацыянальным мастацтвам азнаёмілі-

ся хімікі Полацка, нафтавікі Наваполацка, будаўнікі і энергетыкі Новалукомля.

Шэсць дзён на Гродзеншчыне гасціў Ломжанскі маладзёжны музычна-вакальны ансамбль. Польскія артысты агляделі выдатнасці Гродна, наведвалі мясціны, звязаныя з жыццём вядомай польскай пісьменніцы Элізы Ажэшка. 80 удзельнікаў ансамбля з Ломжы выступілі з канцэртамі ў горадзе над Нёманам, а таксама ў Шчучынскім, Ваўкавыскім, Поразаўскім дамах культуры і ў Воранаўскім раёне.

З сяброўскім візітам у адказ у ПНР выехаў Навагрудскі самадзейны ансамбль «Свіцязь». У яго складзе каля ста спевакоў, танцораў і музыкантаў.

У праграме «Свіцязь» — рускія, беларускія, польскія народныя песні і танцы, а таксама паэтычныя творы, што ўслаўляюць мір, працу, дружбу нашых народаў.

Рытуецца да паездкі ў Польшчу і калектыў песні і танца Віцебскага раённага дома культуры «Колас».

І кожны раз, калі сябры з Беларусі і братаў Польшчы перасякаюць пагранічны Буг, яны гавораць:

— Ласкава запрашаем!
— Просімы упшэйме!

Сапраўдная братэрская дружба не мае граніц.

Уладзіслаў СІШАЛЕЦКІ

САВЕЦКІМ БРАТАМ

Савецкі брат!
Прымі маё вітанне —
Я рад і барацьбе тваёй, і працы.
Прайшоў ты шлях нялёгкага змагання,
Каб да касмічнай вышыні узняцца.
Калі з-за Рэйна чорная навала
Абшар Еўропы смерчам паняліла, —
Савецкі брат! Ты вытрымаў нямала,
Ды свастыку твая скрышыла сіла.
Каб збавіцца
Трубой вілася ў полі,
Каб гарадоў гудкі плылі ў прастору, —
«Вайне не быць!» —
пяюць твае таполі,
Світальныя пагойдваючы зоры.
«Вайне не быць!» —

Сказаць мы маем права
Заводам, вуліцам, абуджанаму парку.
Хай серпа й молату штодня мацнее слава,
Хай шэрагі свае гартуе Партыя!
Калі ўстае над светам сонца вышай,
Святло аддаўшы травам,
пташкам,
ліўню,
Шалёны вораг ненавідзіць цішу,
Сталёныя паказваючы біўні.
Ды прыйдзе час —
не позна і не рана —
Сліхнуць зласліўца людзі ў прорву,
Не хопіць катан на зямлі ўрана
Звярнуць гісторыю з дарогі зорнай...

Пераклад з польскай мовы
ІВАНА КАЛЕСНІКА.

ЗАДАЧИ БОРЬБЫ ПРОТИВ ИМПЕРИАЛИЗМА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ И ЕДИНСТВО ДЕЙСТВИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИХ И РАБОЧИХ ПАРТИЙ, ВСЕХ АНТИИМПЕРИАЛИСТИЧЕСКИХ СИЛ

(Продолжение. Начало в №№ 25—29)

Коренные интересы народов требуют усилить борьбу против милитаризма во всех его формах, особенно против военно-промышленного комплекса США и других империалистических государств. Мы призываем все миролюбивые силы развернуть борьбу за радикальное сокращение военных бюджетов, за всеобщее и полное разоружение под эффективным международным контролем с тем, чтобы переключить средства, которые ныне поглощает гонка вооружений, на улучшение жизни трудящихся, развитие здравоохранения и просвещения, на помощь развивающимся странам.

Наряду с задачами, которые носят всеобщий характер, в борьбе за мир имеются очень важные задачи более специфического или регионального характера, касающиеся обеспечения безопасности на отдельных континентах и в географических зонах. Решение этих тесно связанных между собой задач отвечает интересам и стремлениям всех коммунистов, всех антиимпериалистических сил, всех народов мира.

Интересы всеобщего мира требуют ликвидации военных блоков. Коммунистические и рабочие партии считают и считают, что существование навязанных империалистическими силами военных блоков и военных баз на территории других государств представляет собой препятствие на пути сотрудничества между государствами. Подлинной гарантией безопасности и одним из условий прогресса каждой европейской страны должно являться установление в Европе эффективной системы безопасности, основанной на отношениях равноправия и взаимного уважения между всеми государствами континента, на объединенных усилиях всех европейских наций. Исходя из этого, социалистические страны уже высказались за одновременный роспуск НАТО и Варшавского Договора.

Совещание решительно осуждает провокационные попытки империалистических держав, прежде всего США, ФРГ и Великобритании, еще больше активизировать деятельность НАТО. Именно роспуск НАТО явился бы решающим шагом на пути к упразднению всех блоков, всех иностранных военных баз на чужих территориях, к созданию надежной системы коллективной безопасности. В соответствии с интересами мира народы требуют от империалистических государств положить конец полетам над иностранными территориями бомбардировщиков с ядерным оружием на борту, требуют запретить доступ в иностранные порты кораблей и подводных лодок с ядерным оружием на борту, требуют отказать от любых насильственных акций и угрозы применения силы.

Проблемой, которая занимает первоочередное место в заботах и чаяниях европейских народов, является осуществление прочной безопасности на этом континенте. Совещания государств — участников Варшавского Договора, состоявшиеся в Бухаресте в 1966 году и в Будапеште в 1969 году, а также Конференция в Карловых Варах, состоявшаяся в 1967 году, намечали конкретную программу действий и мероприятий в целях создания системы безопасности в Европе.

Необходимо бороться за незыблемость существующих границ в Европе, в частности, границы по Одеру — Нейсе и границ между ФРГ и ГДР, международно-правовое признание Германской Демократической Республики, недопущение Западной Германии к атомному оружию в какой бы то ни было форме, отказ ФРГ от притязаний на представительство всей Германии, признание Западного Берлина особой политической единицей, признание недействительности мюнхенского диктата с самого начала, запрещение всех неонацистских организаций. Мир и безопасность в Европе требуют обуздания реакционных сил в Западной Германии, обеспечения европейским народам безраздельного права быть хозяевами на своем континенте без вмешательства со стороны США, взаимовыгодного экономического и научно-технического сотрудничества европейских государств, установления между ними отношений, основанных на подлинной разрядке напряженности и взаимном доверии.

Должен, безусловно, уважаться принцип неприкосновенности нейтральных государств. Эти государства могут внести важный вклад в политику мирного сосуществования, если они используют все возможности действовать в духе разрядки напряженности и мира.

Нужна большая активность по всем этим направлениям. Следует подходить к проблеме европейской безопасности в духе инициативы, стремясь к конкретным, практическим мероприятиям.

Первоочередным из мирных начинаний является проведение широкого Конгресса народов Европы, это подготовит и облегчит созыв общеевропейского совещания государств.

Совещание призывает международную общественность к неослабной и активной солидарности с народами и странами, являющимися постоянными объектами агрессивных посягательств империализма, — с Германской Демократической Республикой, с Корейской Народной Демократической Республикой и всем корейским народом. Совещание выступает за восстановление законных прав Китайской Народной Республики в ООН и возвращение ей острова Тайвань, который в настоящее время оккупирован вооруженными силами Соединенных Штатов Америки. Защита Кубинской Республики остается обязанностью коммунистов и всех других революционных и антиимпериалистических сил Латинской Америки, всего мира.

Мы, коммунисты, призываем к единым действиям против всех актов агрессии империализма, против развязывания им локальных войн и применения иных форм интервенции в любых районах мира. Перед лицом агрессивной политики, которую продолжают проводить империализм и руководящие круги Израиля, мы заявляем о своей солидарности с арабскими народами, требующими возвращения земель, оккупированных израильскими захватчиками; это является неотложным и неперемennым условием установления мира и политического урегулирования на Ближнем Востоке на основе полного претворения в жизнь положений ноябрьской (1967 г.) Резолюции Совета Безопасности ООН. Коммунисты подтвержда-

ют свою солидарность с борьбой народов Азии, Африки и Латинской Америки за независимость и национальный суверенитет, за освобождение от всякого рода экономического и политического гегемонии империалистических кругов, монополий, за выход из системы военных союзов и блоков, навязываемых империалистическими державами, против империалистических тенденций усиливать гонку вооружений на этих континентах, сохранять и создавать новые очаги напряженности, за ликвидацию иностранных военных баз, за установление отношений, которые способствовали бы свободному развитию каждого народа.

До конца очистить нашу планету от скверны колониализма, уничтожить его последние очаги, не допустить возрождения его в новых, замаскированных формах — таково требование эпохи.

Мы призываем всех людей доброй воли, всех сторонников демократии к совместной деятельности по ликвидации остатков колониализма и к борьбе против неокончания империализма. Мы — за решительные интернациональные меры в поддержку патриотов Анголы, Мозамбика, Гвинеи-Бисау, Зимбабве, Намибии и Южной Африки, в поддержку всех угнетенных народов.

Одной из крупных проблем современности, к которой коммунистические и рабочие партии привлекают внимание общественности и за разрешение которой они энергично борются, является ликвидация отсталости большого числа стран и целых континентов, — отсталости, порожденной длительным колониальным и империалистическим господством. Основная задача этих стран в настоящее время — это экономическое, социальное и политическое развитие, которого можно добиться лишь в рамках завоевания подлинной, независимости по отношению к империализму, а также в результате глубоких демократических и революционных преобразований. Чтобы решить эту задачу, необходимо мобилизовать и объединить все прогрессивные силы каждой страны, развивать взаимовыгодные связи между ними, а также с социалистическими государствами.

Мы считаем, что необходимо усилить борьбу против фашистской угрозы, давать беспощадный отпор фашистским вылазкам. Фашизм усиливает свою активность в момент обострения кризиса империализма, когда возрастает стремление реакции применять методы грубого подавления демократических и революционных сил. В Греции неонацизм захватил власть. В Испании «ультра» пытаются вернуться к фашистским методам репрессий и предпринимают тщетные усилия, чтобы остановить мощное массовое движение. В Португалии фашизм, переживающий кризис под натиском растущего народного движения, пытается прикрыть фактическое продолжение своей террористической политики с помощью демагогии о либерализации. В Западной Германии неонацисты открыто заявили о своих претензиях на власть. Активируются неонацистские силы и в других странах. Неонацизм смыкается с деятельностью империалистических разведок, организующих реакционные перевороты.

Все эти проявления фашизма наталкиваются на возрастающее сопротивление народных масс. Чтобы это со-

противление было успешным, необходимы единые действия всех антифашистских сил, а также усиление международной поддержки со стороны коммунистических и рабочих партий, демократических и прогрессивных движений всех стран.

Борьба против фашистских режимов является существенной частью действий против империализма, за демократические свободы. Общая задача всех демократов, всех сторонников свободы, независимо от их политической позиции, мировоззрения и религиозных убеждений, — увеличивать реальную поддержку национальным прогрессивным силам, борющимся против таких очагов реакции и фашизма, как правительства Испании и Португалии, реакционная хунта полковников в Греции, военно-олигархические клики в Латинской Америке, против всех тиранических режимов, состоящих на службе империализма США.

Мы, коммунисты, вновь обращаемся ко всем честным людям земли с призывом объединить усилия в борьбе с человеконенавистнической идеологией и практикой расизма. Мы призываем вернуть самое широкое движение протеста против постыднейшего явления современности — варварского преследования 25-миллионного негритянского населения в США, против расистского террора в Южной Африке и в Родезии, против преследования арабского населения на оккупированных территориях и в Израиле, против расовой и национальной дискриминации, сионизма и антисемитизма, которые разжигаются капиталистическими реакционными силами и используются ими для политической дезориентации масс.

Империализм использует расизм в целях разобщения народов и сохранения своего господства. Широкие народные массы отвергают расизм и могут быть вовлечены в активную борьбу против него. В ходе своих выступлений они смогут понять, что искоренение расизма тесно связано с борьбой против империализма в целом, его идеологических устоев.

Интересы борьбы против империализма, стремящегося подавить основные свободы человека, требуют неустанной борьбы в защиту и за завоевание свободы слова, печати, собраний, демонстраций и организаций, за равноправие всех граждан, за демократизацию всех сторон общественной жизни. Необходимо давать твердый отпор любым попыткам реакции свести на нет, в том числе путем антинародного законодательства, демократические права и свободы, завоеванные в ходе упорных классовых битв. Надо систематически выступать как в национальном, так и в международном плане за спасение патриотов и демократов, над которыми нависла угроза смерти, против судебного произвола в отношении коммунистов и других патриотов; необходимо бороться за освобождение патриотов и демократов, томимых в тюрьмах, и отстаивать право на политическое убежище.

Мы, коммунисты, выступаем против любых форм угнетения наций и национальных меньшинств, высказываемся за то, чтобы каждая нация или национальная группа развивала собственную культуру и язык, и мы твердо защищаем право всех наций на самоопределение.

Мы, коммунисты, убеждены, что покончить с политической империалистической агрессии, навсегда ликвидировать колониализм и неокончание империализма, вырвать корни фашизма и расового угнетения невозможно без решительной борьбы против власти монополистического капитала, за такие демократические требования, осуществление которых ослабляет позиции империализма в целом, бьет по основам его господства. Тем самым создаются благоприятные условия для достижения конечных целей рабочего движения.

Современное положение требует укрепления боевой солидарности народов социалистических стран, всех отрядов международного рабочего движения и движения за национальное освобождение в борьбе против империализма.

Коммунисты считают весьма актуальной сейчас задачей — усилить разоблачение преступной политики империализма, поднять бдительность общественности в отношении его агрессивных намерений и планов.

Участники Совещания обращаются ко всем организациям, представляющим рабочих, крестьян, служащих, молодежь, студентов, интеллигенцию, женщин, к различным социальным слоям и группам с разными политическими, философскими и религиозными убеждениями, к реалистически мыслящим политическим деятелям капиталистических стран, ко всем демократическим партиям, к национальным и международным прогрессивным общественным организациям с призывом объединить их усилия с усилиями коммунистических партий для осуществления совместных действий в антиимпериалистической борьбе за разрядку напряженности и в защиту мира. Всех их мы приглашаем к широкому и конструктивному обмену мнениями по самому широкому кругу вопросов антиимпериалистической борьбы.

Коммунисты выступают как сторонники самых демократических методов подготовки и осуществления единых действий со всеми прогрессивными, патристическими и миролюбивыми силами как в национальных рамках, так и в региональном и всемирном масштабе. Они делают все от них зависящее, чтобы добиться большего взаимопонимания между многочисленными и разнообразными антиимпериалистическими течениями и движениями, учитывая при этом их своеобразие и уважая их самостоятельность. Избранные добровольно и с общего согласия формы взаимодействия позволят поднять борьбу против империализма на новый уровень, отвечающий требованиям современной обстановки.

IV.

Участники Совещания считают, что важнейшим условием умножения вклада коммунистических и рабочих партий в решение проблем, стоящих перед народами, является подъем единства самого коммунистического движения на более высокий уровень, отвечающий современным требованиям. Это требует решительных и постоянных усилий со стороны всех партий. Сплочение коммунистических и рабочих партий — важнейший фактор объединения всех антиимпериалистических сил.

(Окончание следует).

НЕЎМІРУЧАЕ МАСТАЦТВА НАРОДА

Аднойчы ў лесе, недзе пад Асіповічамі, трапілася мне невялікая крынічка — лютэраны сподак сярод зялёнага мурату. Але запомнілася яна не смачнай вадой, хоць халодная вада ў спякотны летні дзень была вельмі дарэчы. Побач з крынічкай нейкі добры чалавек утыркнуў у зямлю два карцы з бярэсты: маўляў, пі, падарожнік, не сумнявайся, не пашкодзіць табе лясны напітак.

Гэтыя белыя карцы, зробленыя рукамі невядомага ўмельца, успомніліся мне, калі галоўны мастак Упраўлення мастацкай прамысловасці Уладзімір Басальга паказваў разнастайныя вырабы народных майстроў: поцілкі, вышываныя ручнікі, шкатулкі і пано, інкруставаныя саломкай, драўляныя лялькі, кошчкі з лазы, гліняныя збанкі — усё тое, што, у нейкай ступені ўмоўна, мы аб'ядноўваем агульнай назвай — сувеніры. Сувеніры сёння — найбольш правільная форма, якая працягвае народныя мастацкія традыцыі.

Стагоддзямі, многімі пакаленнямі майстроў вырацоўваліся гэтыя традыцыі. Што ж характэрна менавіта для беларускага народнага мастацтва? Беражлівыя, уважлівыя адносіны да матэрыялу, які сам па сабе з'яўляўся галоўным упрыгожаннем вырабу. У самым матэрыяле шукаў мастак сродкі для ажыццяўлення сваёй задумкі.

З даўніх часоў славіліся беларускія жанчыны ткацкім майстэрствам. З сялянскіх кроснаў сыходзілі цудоўныя рэчы, якімі не грэбавалі і багатыя паны. З ільну, што быў галоўным, а часцей адзіным матэрыялам, рабіліся мудрагелістыя і пяшчотныя ўзоры. Чаргаванне беленых і нябеленых нітак давала непаўторную серабрыстую гаму. З колераў, якія ўпрыгожвалі тканіны і вышываныя вырабы, найбольш папулярнымі былі чырвоны і чорны. У некаторых мясцовасцях сустракаліся зялёны і фіялетава і амаль ніколі — сіні.

Тэхніка ткацтва дыктавала і форму малюнка. Ён быў заўсёды геаметрычны. Паўтарэнне малюнка, часта ў лютэраным адбітку, стварала дакладны рытм.

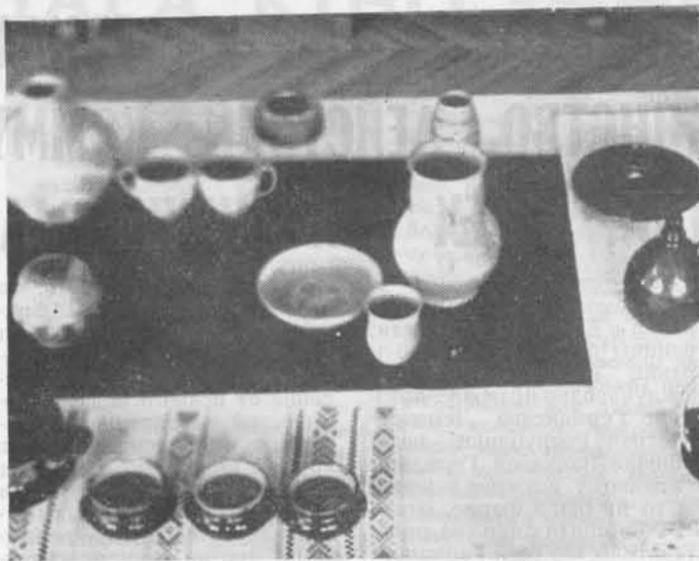
У нашы дні пачалося другое жыццё амаль забытага народнага мастацтва — інкруставанай саломкай. Саломе, гэтаму таннаму матэрыялу, у сялянскім побыце было адведзена пачэснае месца. Саломай крылі дахі, з саломы плялі жгуты, з якіх потым рабілі кашы для захавання збожжа і круп. Расшчэпленую саломку наклеівалі на паперу, з якой потым выразалі кветкі, лісты, галінкі. Іх, у сваю чаргу, наклеівалі на тканіну — атрымлівалася карціна. Захаваўся акад іконы, зроблены з саломкі ў тэхніцы пляцення. Зараз ён экспануецца ў Гродзенскім краязнаўчым музеі.

І ў пляценні, і ў інкруставанай саломкай выкарыстоўвалася ў натуральным выглядзе. Яе амаль ніколі не падфарбоўвалі. Узор таксама вытрымліваўся ў геаметрычнай форме, бо яе дыктавала сама прырода матэрыялу.

Гэта старажытнае мастацтва не толькі адноўлена на Жлобінскай фабрыцы інкруставанай саломкай, яно прыняло новую форму. Не прымытыя карціны з саломкі кветак робіць жлобінскія майстры, а з густам аформленыя шкатулкі і маляўнічыя пано, інкруставаныя саломкай. У гэтай галіне разам з народнымі ўмельцамі пачалі працаваць і прафесіянальныя мастакі, якія ў такім, на першы погляд, ніякім матэрыяле знайшлі вялікія магчымасці для творчасці.

Вельмі прыгожыя рэчы робіцца з тканай саломкі — дарожкі, кілімы, сурвэткі, сумкі, лялькі.

Амаль на кожным беларускім базары можна сустрэць дзеда, які прынёс прадаваць лазовыя кошчкі. Адночы такі васьць дзед з вялікімі і маленькімі кошчэкамі ішоў па адной з гродзенскіх вуліц у напрамку да рынку. Яго ўба-

чыў мастак з фабрыкі мастацкіх вырабаў. Праз нейкую гадзіну дзед з усёй сваёй прадукцыяй сядзеў у кабінеце дырэктара, а яшчэ праз пэўны час Мікалай Дзямянавіч Ліцок стаў супрацоўнікам фабрыкі. Услед за Ліцоком свае паслугі прапанавалі і іншыя народныя ўмельцы. Зараз каля трох дзесяткаў майстроў плятуць прыгожыя кошчкі самых разнастайных фасонаў.

Жаночыя сумкі з лазы, арашніку і карэнняў, лазовыя блянды і талеркі для фруктаў, кашы, зробленыя ў Гродна і Гомелі, Слуцку і Магілёве, ніколі не залежваюцца на прылаўках сувенірных аддзелаў і спецыялізаваных магазінаў. Не меншай папулярнасцю карыстаецца івянецкая кераміка і разьба па дрэве брэсцкіх майстроў.

Здаецца, ніякіх выраб — драўляная лыжка, але і ў яе свае традыцыі. Лыжка, зробленая ў Беларусі, мае толькі ёй уласціваю форму, яе ніколі не распісваюць, не пакрываюць лакам. І тут зноў мы бачым павагу да матэрыялу. У драўляных і гліняных вырабах асноўнае ўпрыгожанне — само дрэва, сама гліна.

Народнае мастацтва па сваёй прыродзе утылітарна. Ткачыхі, вышывальшчыцы, ганчары, разьбары рабілі рэчы, якія патрэбны былі чалавеку ў паўсядзённым жыцці. Гэтую рысу ў значнай ступені захоўваюць беларускія сувеніры. Керамічныя вазы — выдатнае ўпрыгожанне сучаснага інтэр'еру. Але наколькі смачнейшым будзе малако, калі падаць яго ў гліняным збанку і разліць у гліняныя кубкі. У лазовых

сумачках, тканых поцілках, вышываных сукенках таксама ўваблены і прыгажосць, і практычнасць.

Выдатныя традыцыі беларускага народнага мастацтва захоўваюцца і развіваюцца. Ва ўсіх абласных і многіх раённых цэнтрах працуюць фабрыкі мастацкіх вырабаў. Да работы на іх прыцягваюцца майстры і аматары з усіх куткоў рэспублікі.

Больш за 700 народных умельцаў ствараюць непаўторныя па характэру і выкананню вырабы з дрэва, ільну, саломкі, чароту, гліны, перадаюць свае веды, майстэрства і вопыт моладзі. Сярод іх брэсцкі разьбар Дзмітрый Сакажынскі, івянецкая вышывальшчыца Марыя Сасонка, ткачыха Еўдакія Дзмітракова з Чачэрска, майстар лялек Ганна Гаўрылюк з Брэста і многія іншыя.

Адраджэннем народных мастацкіх промыслаў — справай вялікай дзяржаўнай важнасці — займаецца Упраўленне мастацкай прамысловасці рэспублікі. З кожным годам усё больш сувеніраў паступае ў продаж, павялічваецца іх асартымент, паліпаецца якасць. Шлях кожнай навінкі ляжыць праз мастацкі савет, які рэгулярна збіраецца для абмеркавання работ народных умельцаў і мастакоў. Узначальвае савет намеснік міністра мясцовай прамысловасці Яўген Пераверзеў, яго намеснік — начальнік Упраўлення мастацкай прамысловасці Валяніна Кенгурава, члены савета — прадстаўнікі Саюза мастакоў БССР, гандлёвых арганізацый, мастацкага інстытута, гандлёвай палаты.

Упраўленне мае свой фірменны магазін у цэнтры беларускай сталіцы. Яго арыгінальна аформленыя вітрыны, сама назва «Паўлінка» заўсёды прывабляюць шмат пакупнікоў — мінчан і гасцей горада.

Беларускія сувеніры выйшлі і на шырокую міжнародную арэну. Яны карыстаюцца папулярнасцю на ЭКСПО-67 у Канадзе, на шматлікіх міжнародных кірмашах і выстаўках. Сёлета беларускія мастацкія вырабы чакаюць Аўстралія, Данія, Фінляндыя, Швецыя і іншыя краіны. Вялікія заказы зроблены для ЭКСПО-70. Але дзе б ні быў набыты беларускі сувенір, ён прынясе вялікую асалоду ад сустрэчы з неўміручым народным мастацтвам.

Т. РЭУТОВІЧ.

НА ЗДЫМКАХ: вырабы беларускіх умельцаў.

гумар

Маленькі хлопчык гаворыць свайму сябру:

— Васька кажа, што ў яго ёсць пра-пра-пра-бабуля.

— Ён проста заікаецца.

Два мудрацы паспрачаліся аб тым, каго можна назваць дурнем.

— Дурань, — сказаў першы, — гэта чалавек, які выказвае свае думкі так, што іншыя яго не разумеюць. Ты зразумеў мяне?

— Не, — адказаў субяседнік.

Шафёр таксі незадаволеным голасам зайважыў пасажыраў, якая выходзіла з машыны:

— Пятнаццаць цэнтаў, якія вы мне далі на чай, я разглядаю як знявагу.

— О, няўжо! А колькі ж трэба даць?

— Па меншай меры, яшчэ пятнаццаць цэнтаў.

— Друг мой, — адказала пасажырка, — наверце, я не адважуся зняважыць вас двойчы!

Муж — жонцы:

— Здзіўляюся, чаму жанчыны звяртаюць больш увагі на сваю знешнасць, чым на развіццё свайго інтэлекту?

— Таму што мужчыны часта бываюць дурныя, але вельмі рэдка — сляпыя.

Сустрэліся два прыяцелі:

— З чаго гэта табе ўздумалася купляць такі дарагі шакалад?

— Бачыш, жонка сёння з раніцы незвычайна добрая, ласкавая, вось я і думаю, што, можа, сёння дзень яе нараджэння ці гадавіна нашага вяселля... Ну, я на ўсякі выпадак і купіў!

Суддзя (сведцы):

— На падставе чаго вы рашылі, што абвінавачваемы быў п'яны?

— А таму, ваша чэсць, што ён трос тэлеграфны слуп, а потым нахіляўся і шукаў яблык.

— Як у Браўнаў з грашыма? — Ён атрымлівае 50 долараў у тыдзень і яго жонка 50 долараў.

— Ну што ж, нядрэчна — 100 долараў у тыдзень.

— Не, гэта тыя ж 50 долараў, толькі спачатку іх атрымлівае ён, а потым яна.

— Чаму ты ніколі не бярэш водпуск? Няўжо твая фірма без цябе не пражыве?

— Іменна таму я і не хачу ехаць, каб яны гэтага не зразумелі.

САМАЯ ВЯЛІКАЯ ЗАЛА

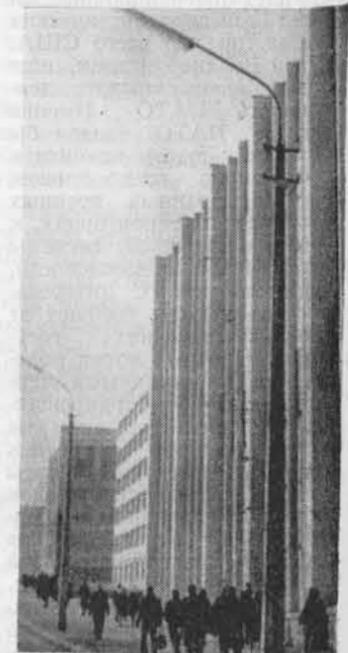
Ленінскую залу вырашана адкрыць у Дзяржаўным музеі Беларускай ССР. Яе экспазіцыя адлюструе гістарычную ролю правадыра ў стварэнні Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы, станаўленні і ўмацаванні Савецкай улады ў Беларусі.

У ліку экспанатаў — рэдкі здымак Ул. І. Леніна, зроблены ў 1923 годзе ў Горках, унікальная паштоўка з партрэтам Уладзіміра Ільіча, выданая ў 1918 годзе ў Петраградзе. Супрацоўнікі музея сабралі цікавы матэрыял аб дэлегатах V з'езду РСДРП у Лондане — беларускіх бальшавіках бра-

тах Д. і К. Басальга, якія сустракаліся з Уладзімірам Ільічом.

У экспазіцыю ўключаюцца выданні пра Ул. І. Леніна, якія савецкія патрыёты захоўвалі ў тайніках у гады гітлераўскай акупацыі.

Наведвальнікі ўбачаць падарункі з Ульянаўска. Гэта — фотаальбом «Ульянаўск — радзіма Ул. І. Леніна», шкатулка з зямлёй з месца нараджэння Уладзіміра Ільіча і макет дома, дзе ён нарадзіўся. Музей збірае матэрыялы аб фабрыках, заводах, калгасах і саўгасах, навучальных установах, пасёлках Беларусі, якія носяць імя Ул. І. Леніна.

Адзін з куткоў Мінска.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:
МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 71.
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31,
6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.